UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Calepinus Ad librum

Calepino, Ambrogio

Venetijs, 1509

C ante H

urn:nbn:de:hbz:466:1-97861

Visual Library

dis ceruicibus intuliſti. Cato. Si caput aut ceruices dolent:
ea lotio caldo lauito. Amb. de diua Agnete. Quo modo poſ
ſum ad iniuriaꝫ ſummi dei ceruices meas lapidibus incli-
nare: Hinc ceruicoſus pro duro ꝛ inexorabili.
Ceruicale. ꝛ ꝑ apocopen ceruical. pe. pro. denoīatū a ceruicibꝰ
ſigt̄ ceruicis ſuſtentamētū ꝛ munimētū. Hoc enī inſtrumen
to delicatoꝝ ceruices ꝯfouēt̄. Ju. Cōducit comites ſellā cer
uical amicas. Mar. Tinge caput nardi folio ceruical olebit
Ceruſa. pe. pro. pigmentum. Hier. ad Furiam. Quid faciat in
facie chriſtianȩ.
Ceryx latine p̄co ꝛ caduceator. Uñ Euſe. ſcribit a Nerone cery
cas fuiſſe certamine ſuperatos. Sen. ad Serenū. Nō vis ni
ſi ꝯſul aut prytanis aut ceryx: aut ſuffes adminiſtrare rēp. h̄
eſt caduceator ꝛ magiſtratus ad remp. gerēdā. ē āt grecum
κηρυξ ἐξ του κηρύσσειν και κηρυκευω tamen Suidas
κηρυξ εν πολεμω πρεσβυς εν ειρηνη.
Ceſſo. as. abſtineo. ab ope vaco. Uirg. Et ſi q̄d ceſſare potes re
q̄eſce ſub umbra. Itē Ceſſare tardare remorari. Ideꝫ. Ceſ-
ſas in vota p̄ceſqꝫ. i. tardus es in vota faciēdo. Teren. in eu.
Paululū ſi ceſſaſſeꝫ pithias domi nō offendiſſeꝫ ita iā ador-
nabat fugā. Huius ꝯpoſitū eſt ꝯceſſo. Plau. Poſtq̄ꝫ aurora
eſt nunq̄ꝫ ꝯceſſauimus lauari: aut fricari. aut ornari.
Ceſitium linteolum purum ꝛ candidum. Uide ſupra quia ſcri
bitur cum dipth. Cȩſitium.
Ceſa. Ceſius ꝛ Ceſtus. Uide ſupra q̄m̄ ſcribūtur cū ȩ dipth.
Cetus ceti ſine dipth. piſcis maximus in atlātico mari. Hie. Si
cut fuit Jona in ventre ceti. Am. li. hexa. Uirtute mittigauit
mare: diſciplina ſtrauit cetos. Dicit̄ ꝛ Cete neu. genere. ꝛ nu
mero plī. Hie. in Gen. Creauit deus cete grādia. Sūt aūt ce-
te maiores piſces nō ouū: ſed aīal gignētes tātȩ magnitudi
nis q̄ſi q̄n̄ ſupernatāt fluctibus annare inſulas putes: mon-
tes altiſſimos ſūmis ad celū verticibus eminere. Hi ēt teſtu
dines marinȩ dn̄r a diuo Hie. i epl'a ad p̄ſidiū diaconū. ſicut
in dictione teſtudo videre potes. Cȩtus cū ȩ. dipth. ꝯuentū
ſeu ꝯgregationē ſigt̄ a coeundo. i. ꝯueniēdo in vnū Se. li. iij.
decla. Qui cȩtū fecerit capitalis. Qui elegāter ait cȩtū nomen
eē magnȩ multitudinis coeūtis ex cōſenſu quodaꝫ. ſaltē di-
gne exp̄mit Suidas. κιτος θαλασσιον θηριον πολυειδες ἐστι γαρ λεων. ξυγαινα παρδαλις. φυσαλος. πριστις ἡ λεγομενη μαλλη και δυσαν ταγονιζομεστι και κριος. ιδειν εχθρον ζωον.
Cetarij dn̄r maiores piſces capiētes: ſeu vendentes dicti ab eo
ꝙ cete in mari maiora ſunt piſciū gn̄a. Col. li. ix. Salſamen
toꝝ oīuꝫ purgamēta q̄ cetarioꝝ officinis euertunt̄ p̄beri ꝯue
nit. Uarro. Aduertis cetarios cū videre volunt in mari tur
mas aſcēdere in malū alti vt penitus per aquaꝫ perſpiciant
Cetariȩ loca iuxta mare ſtagnāte lacu in quibus Thynni ꝛ alij
huiuſmodi piſce capiunt̄ ꝛ ſaliunt̄. Ply. Carteie in cȩtarijs
aſſuetus polyppus exire atqꝫ ibi ſalſamenta populari.
Cetra. ſcutū breue lorȩū: quo Seruio auctore vtuntur aphri ꝛ
hiſpani. Uir. Leuas cetra tegit. Hinc cetrati dicti ſunt mili-
tes cetris muniti de q̄bus fit mētio apud Cȩſarē ꝛ Liuium.
Ceuere. pe. cor. eſt clunes mouere. qꝺ fit aut adulando: aut in
re venerea turpia operando: ꝛ ꝓprie de maribus dr̄ Criſ-
ſari v̄o de mulieribus. perſius. An non romule ceues. hinc
ceuetes auctore Probo molles ꝛ obſcȩni dicuntur.

C ante H

Chaerȩ ſalue. hoc ſyro hebraicoqꝫ ſermone appellat̄ Salom-
lac. ſiue Salomalac. ideſt pax tecum. χαιρε.
Chabrias. athenienſis phus ꝛ imperator inclytꝰ. hic dicere ſo-
lebat terribiliorem eſſe exercitum ceruorum duce leone q̄ꝫ
leonum duce ceruo.
Caſalis. pe. cor. tunicȩ genus quod i χαλασαν vocant a laxi
tate vel vt quidam dn̄t nodus tunicȩ muliebris quo conne
xa circa ceruicem tunica ſūmittitur.
Chalaza. collectio ſub cute buboni ꝛ ȩgyptiȩ fabȩ ſimilis dolo-
rem ſi tangantur afferens. A latinis grando dicitur.
Chalcedonia ſiue calcedon vrbs fuit in aſia iuxta boſpoꝝ thra
cium ex oppoſito ad byzantiū. Hanc Megarenſes condide
re cȩci appellati q̄ non potius oppoſituꝫ littus elegere ī quo
iacet Conſtantinopolis optimo loco. hic olim magna ſyno-
dus celebrata eſt q̄ inter octo numerat̄ quibus romana ec-
cleſia prȩcipuum impartitur honorem.
Chalcis. idis. vrbs metropolitana in Euboea regione inſula
iuxta Euripiū. Uñ chalcidicus a. um. Alia eſt in chalcidica
regione Syriȩ. Alia eſt ȩtholia. Eſt ꝛ chalcis auis.
Chalcidius a. um. nomen gentile. Chalcidius etiā nomē phi.
Chaldea cū ȩ dipth. Aſia maioris regio arabiȩ ꝯtermina: pla-
na: fontiū indignā ī q̄ babylon ciuitas magna. Chaldȩos ar
phaxat īſtituit. ꝛ a ſe arphaxateos noīauit vt īquit Joſeph.
Chalix. lapidis genus ex quo deducitur ignis.
Chaleſtra. vrbs theſſaliȩ littoralis iuxta quam axius fluuius
in mare ȩgȩum deſcendit.
Chalame. ciuitas perſidis: q̄ nunc appellatur Etiſiphon.
Chalybes cū. y. cor. ppl'i in ponto iuxta Thermodotē fluuium
ſicut Stra. ꝛ Ply. teſtantur. hi ferrum nudi effodiunt. dicen
te Uirg. India mittit ebur: moles ſua thura ſabȩi. At chaly
bes nudi ferrum. Ponitur tñ q̄ñqꝫ chalybs ꝓ ipſa ferri ma
eria. Ouid. li. iiij. faſ. Aes erat in pretio calybis iā maſſa pla
cebat. Q̄ñqꝫ ꝓ inſtr̄o ex chalybe facto. Uir. Uulnificuſqꝫ
chalybs. Luc. Chalybē frȩnoſqꝫ momordit.
Chamus. gn̄s frȩni dictus ꝙ ſit breuis χαμος enī breuis dici
tur Hiero. ī p̄s. In chamo ꝛ freno maxillas eoꝝ conſtringe
Chamedracontes: gn̄a ſerpentium.
Chamȩcyſſos. gn̄s hȩderȩ q̄ nunq̄ꝫ ſe ab humo attollit cōpoſi
ta dictio ex χαμαὶ qꝺ eſt infimū ꝛ ϰισσος hȩdera. Sic cha
me platani vocant̄ humiles platani ꝛ coactȩ breuitatis. Cha
me daphe puſilla laurus chameceraſi breues ceraſi.
Chamelus ꝑ ſimplex. l. gn̄is cōis aīal q̄drupes. Hier. ī gen. Se-
parauit chamelos fȩtas cum pullis ſuis. Bactri chamelos
mittūt ꝛ arabia vt ſcribit Diod. Sed in hoc differunt ꝙ ara
bici bina in dorſo habēt tubercula hos dromedarios vocāt
ſingula bictriani. Chamelus v̄o pro fune nautico quo nautȩ
marinas anchoras ligant gn̄is maſ. eſt: vt eſt apud euange-
lium. Facilius eſt chamelum per foramē acus intrare.
Chamȩleon. ontis. quaſi paruus leo aīal eſt diuerſa varietate
cōſperſſum vt pardus: ꝛ ad colores quos videt ꝯuerſiōe fa-
cillima variat̄: naſcit̄ in india figura ꝛ magnitudo ē lacerti
niſi ꝙ crura hꝫ recta ꝛ excelſiora: latera vētri iungunt̄ vt pi
ſcibus ꝛ ſpina ſil'i mō eminet. roſtrū ſil'e ſuillo cauda p̄lōga
ītenuitatē definēs ꝛ īplicās ſeui pinis orbibꝰ vngues adunci
motus tardior vt teſtudini aſperuꝫ corpus vt crocodillo hꝫ
oculos corpori ꝯcolores. nunq̄ꝫ eos operit. Solus aīaliū nec
cibo nec potu alit̄ nec alio q̄ꝫ acris alimento latet hyeme vt
lacerta. Ab Auicēna dicit̄ Stellio Sed diuerſuꝫ eē. Hier. in
leui. oñdit cū inq̄t. Megale chamȩleō ꝛ Stellio ꝛ lacerta et
palpa. oīa hȩc īmunda ſunt. Eſt ꝛ gn̄s herbȩ a foliorum va
rietate: mutāt enim cum terra colores ad ſimilitudineꝫ cha-
meleontis aīalis. Hanc quidā buphonem vocant
Chameterȩ dn̄r humiles ꝛ dep̄ſſȩ imagines. Chame enī grȩ-
corū aduerbiū latine ſignificat humi. Scribit Ply. li. xxxvj.
ſcopā feciſſe apollinem palatinum veſtam ſedentē laudataꝫ
in ſeruilianis hortis duaſqꝫ chameteras circa eam.
χάμαι ὡς θεος ην τυριων και αμενι των ωσπερ ἡ ἀσταρτη θεος σιδωνιων ἣ ἐλατρευσε σολομων.
Camelopardalis pe. cor. aīal cuius ad magnitudinē chameli ꝓ
ceritas color pelliſqꝫ pāthere maculis veluti florentibꝰ va-
rigata poſtremȩ īfra aluū partes humi ſubſīdēt ſicuti in leo
nibus videmꝰ humeri pedeſqꝫ p̄ores atqꝫ itē pectus p̄ter cȩ
teroꝝ mēbroꝝ rōnē ꝓcera tenuis ceruix chamelo caput ſil'e.
Cameloꝑdalis ē aīal collo ſil'is ȩquo: pedibꝰ ꝛ crurībꝰ boui:
capite camelo albis maculis rutilū colorē diſtinguentibus.
Chananȩa hꝫ diph. in penul. Eſt āt chananȩa ſyria regio a cha
nanȩo filio Chā q̄ eā regionē q̄ nūc iudȩa nuncupat̄ inhabi
tans a ſe chananeā nūcupauit vt li. j. antiq̄. Joſephꝰ refert.
Chaonia: pars alpeſtris epiri licet q̄ñqꝫ ſumat̄ ꝓ tota Epiro.
Hinc chaones ppl'i a Troiano Heleni fratre Chaone noīa-

ti. Hi moloſſi ēt vt ſcribit Stra. appellati ſunt a Moloſſo.
Pyrrhi filio. Vir. Chaoniāqꝫ oēm troiano a chaone dixit.

Chaos. Heſiodus oīuꝫ rex initiū vocat: ꝙ añ oēs deos deaſqꝫ
natū ſit. In thegonia. ſ. ⁊ orpheus in pͥncipio argonauticoꝝ
ἀρχαίου μὲν πρῶτα χάους ἀμέγαρτον ἀνάγκην
κρονοντε ὥσπερ ἐλόχευσεν ἀπείρεσιο ἰσιν ὠ
ολκοῖς αἰθέρα καὶ δίφυη περιωπέα κύδιμον ἔρω
τα. Et iterū appellat ꝯfuſam quōdā ab initio vnitatē hyan
tē patentēqꝫ in pͥfundū. Alij appellāt māꝫ celi ⁊ terre ꝯfuſaꝫ
atqꝫ īformē q̃ pͥmū ex nihilo fcā ē: de q̃ poſtmodū oīa ſingil-
latim ꝑ ſpēs varias formaſqꝫ ꝓprias ꝓdiderūt ō q̃ ſcriptura
loq̄t. Qui feciſti mūdū ō materia īformi. Lact. vō ſic hꝫ. Cha
os ē rudis iordinateqꝫ materie ꝯfuſa ꝯgeries. Nec audiēdi
ſūt poete q̄ aiūt chaos in pͥncipio fuiſſe. i. ꝯfuſionē rerūꝫ atqꝫ
elemētorū: poſtea vō deū diremiſſe oēm illā ꝯgeriē: ſingulisqꝫ
reb⁹ ex ꝯfuſo aceruo ſeparatis: in ordinēqꝫ deſcriptis in-
ſtruxiſſe mūdū pariter ⁊ ornaſſe. Oīa enī de⁹ fecit ex nihilo.
Symplicius in commētarijs de celo ariſtotel ἤκουσα δὲ
ἐγὼ τοὺς μὲν αἰγυπτίους ἀστρώας τηρήσεις οὐκ ἐ
λάττονων ἐξήκοντ μυρίαδων ⁊ multa alia. Eſt autem
hoc nomen monoptoton: licet Virgili. auctoritate dixerit.
Atqꝫ chao denſos diuum. Dictuꝫ chaos ab χέω fūdo: ꝙ fue
rit fuſio ideſt confuſio elementorum omnium.

Characias gñs thytimali. herba ramis digitali craſſitudine cu
ius ſemen cū melle decoctū in vſu eſt ad catapotia. hoc ē pi-
lulas faciendas ſoluendi alui gratia. hanc medici corrupto
vocabulo cataputiam vocant.

Charcheſia. gñs poculi apud grecos forma ꝓcera ⁊ circa me-
diā ꝑtē cōpreſſa: anſata mediocriter anſis a ſummo ad infi
mū ꝑtingētib⁹. Et tribuit Ioui ſicut Scyphus Herculi: can
thar⁹ libero. Virg. Hic duo rite mero libans charcheſia bac
cho. Hoc gñe poculi aurei donata eſt alcmene ab Ioue pro
ꝑ̃tio ꝯcubitus. Aſclepiades aūt vir inter grecos apprime do
ctus charcheſia a nauali re eſtimat dicta. Ait eniꝫ Naualis
velli ꝑtē inferiorē pternā vocari. At circa mediā fere partē
trachelon dici ſūmā vō ꝑtē charcheſiū noīari ⁊ inde diffun-
di in vtrūqꝫ velli latus ea que cornua vocantur. Sunt ēt q̄
putent charcheſia eſſe foramia q̃ in ſummo malo funes reci
piunt. Catul. Lucida q̃ ſumma ſplendent charcheſia mali.

Characate vinee. i. pedate vallate a greco χάραξ κος valluꝫ
χαράττω ſculpo ſigno ſe. ge. dumtaxat pedamentum vitis
ſigt. Col. li. vj. Que defixis arundinibus circūiuncte per ſta
tumina calamoꝝ materijs ligatis in orbiculos gyroſqꝫ fle-
ctuntur eas nonnulli characatas vocant.

Character. latine notamen: vel lineamentū vel litura ſignuꝫ fi
gura ſtilus dicendi. Vnde littere characteres dicuntur.

Characteriſmos: latine deſignatio vt ē apud Iuu. Et caluo ſer
uiret roma neroni. ideſt domitiano.

Charis. latine grati aa quo chariſma atiſ. in eadem ſignif.

Charites. gr̃e tres fuer̃t. Aglea. Talia. ⁊ Euphroſine iouis filie

Chariſteuꝫ. genus marmoris viride a χάρις gratia ꝙ eius co
lor gratus ſit aſpicientibus.

Chariophylon pe. cor. gñs aromatis ⁊ naſcitur in india grandi
us ⁊ fragilius granis piperis vt teſtatur Ply. Habetqꝫ capi
tella dentata ac odoris medicineqꝫ gratia ad nos aduehit̃
a χαρίεν gratioſum ⁊ φίλον amicum charum.

Charietiſmos. dici pōt gratificatio. Nā α χαρίεν qd ē gratuꝫ
vel gratioſum. Figura eſt cū dura dicta itius grati⁹ ꝓferūt̃

Chariſtia neu. gñis ⁊ numeri pl'is feſta vocabantur: q̄bus co-
gnati conueniebant ⁊ munera mutuo mittebāt. Ouid. li. faſ.
Proxima coti dixere chariſtia a χάρις gratia.

Charitas. Vide in dictione caritas.

Charon tis. a poetis dicitur qui tria inferni flumina acheron-
tem ſtygem ⁊ cocytum.

Chartophilacium latine ſcrinium dicitur. Naꝫ φυλακὴν cu
ſtodia. φυλάττω cuſtodio.

Chaſma atis. latine hiat⁹ fiſſura rictus ὅτι χαίνω ἐνθεν καὶ
χάσμα χαίνω eſt hyo. Fit aūt chaſma nō ſoluꝫ in celo de
quo Ply. Fit ⁊ hiatus celi quē vocant chaſma ſed ēt in ter
ra. Vñ ait Iuriſcon. ti. de cenſibus. Si agri portio chaſma-
te ꝑierit debebit ꝑ cēſitorē releuari. Amian⁹ elegāti vocabu
lo chaſmaticū appellat terremotū quo patefactis ſubito vo
ratrinis terrarum ꝑtes per hiatum abſorbentur.

Charmaſynum: genus ſerici ex eo ꝙ aſpicientes delectet.

Chele. ſcorpionū ⁊ cancroꝝ brachia. tñ grece
dr̄ vngula ſꝫ ſciſſa vt teodor⁹ gaza. li. ij. pedie cyri. Vir. Qua
locus erigonē īter chelaſqꝫ ſequētes. Amb. de cācro loquēs
Et periculoſuꝫ eſt inquit ſi chelam eius includatur Chele ſi
gnum celeſte ⁊ dicuntur prima pars ſcorpij.

Chelys. aīal teſtudo eſt ꝓprie ſed ꝓ cithera ex qua mercurius
fecit ἀπὸ τῆς χελώνης hoc eſt a teſtudine. Nam ex teſtu
dine primo facta eſt cythera a mercurio conſumpta iam car
ne ſed ſuperſtiti neruis proprie ergo chelys teſtudo chelyō
operimentum teſtudinis.

Chelydros teſtudo marina ornatus quidam quo donabātur
mulieres. Iuu. Donat archana cheladros Ita enim exponi
tur. ab eruditis q̄uis nonnulli legant. Cylindros. cum cylin
drus aliud ſignificat.

Chelidonia de quo infra herba viſui ſaluberrima ab hirundi
ne monſtrata a grecis χελιδὼν ⁊ a noſtris hirundo trāſ-
fert̃ a qua chelidonia herba dr̄ ꝙ eo auiuꝫ gñe aduenіente
naſcat̃ ⁊ deſcendente extīguat̃ Siue ꝙ hirūdines reſtituāt
oculos pullis ſuis excecatis ea herba. Itē chelidonia vocat̃
fauonius vētus ab octauo kl̃. martias flans ab hirundinis
viſu Chelidonia ēt eſt oculus īdice teſtudinis qui ē lapillus

Chelenophagi. pe. cor. teſtudinū comeſtores. Naꝫ χελώνη te
ſtudo dr̄. φάγοι comeſtores. Sūt aūt populi carnanie vt in
quit Soli. qui non alia q̄ꝫ teſtudinum carne viuunt.

Chenotrophia χηνοτροφία Nancium volucrum aui.

Chenoboſciō locus vbi anſeres alūt̃. Nā χὴν χηνός anſer dr̄

Chenopus latine anſeris pes dicitur. Quo nomine dicta ē her
ba que habet effigiem pedis.

Cherroneſus ꝑ duplex. rr. ⁊ vnū. ſ. terra eſt fere vndiqꝫ mari-
cincta χεὶρ ρος manus νῆσος inſula dr̄. Et ob excellentiaꝫ
ponit̃ ꝓ peloponeſo. Dicit̃ ⁊ cherronea q̄ fuit plutarchi pa-
tria clade totius grecie clariſſima. Vex toti⁹ cherroneſi tri-
plex partitio vr̃. Prior ⁊ nobilior pars ē Aſia q̄ ab heleſpon
to vſqꝫ ad halyn ⁊ cappadociā porrigit̃. ⁊ monte a tauro in
ſeptentrionē verſa ponto ꝓcūbit euxino. Altera eſt cappa-
docia q̄ īcipiens vbi aſia definit oriētē verſus ad euphrateꝫ
vſqꝫ ꝓcurrit. Et ab exino vſqꝫ ad taurum ⁊ amanū monteꝫ
in meridiem extenditur. Tertia eſt oīs plaga que a ſummis
tauri iugis vſqꝫ ad mare in auſtrum vergit.

Cherſoneſus idē quod cherroneſus. Nam χέρσος terra ma
nufacta νῆσος inſula.

Cherſydros ſerpens qui taꝫ in aquis q̄ꝫ in terris moratur. nā
componitur ex χέρσος terra ὕδωρ aqua quaſi viuens in
terra ⁊ in aqua.

Cherubin gñis neu. ⁊ pl'is numeri ꝓ illo angelorū choro. Che
rub vō ſeu cherubim ꝑ m tā maſculini q̄ꝫ neutri gñis eſt.

Cheoſpes egypti rex q̄ celeberrimā illā pyramidē ſtruxit: ha-
buitqꝫ ī ea tā mlta hoīuꝫ milia op⁹ illic tot ānis faciētiū vt ꝑ
apio cepa hallio expēſa fuerūt mille ⁊ ſexaginta talenta.

Chennis inſula eſt vt Pōpo. ſcribit in quodam lacu egypti.

Chidnei populi iuxta pontum.

Chidorus macedonie fluuius.

Chilias adis. numerus qui mille continet. Chilia mille. Hinc
chiliarchus millenarius.

Chiliarchus: q̄ ꝑ̃eſt mille hoībus: Sed in Ro. hiſtorijs pro tri-
buno militū ita ſemꝑ accipit̃ vt Demarchus pro tribūo ple
bis. Nam auctore Ioſepho ordo in Roma. militia hic erat
vt milites ad centuriones: illi ad tribunos: quos greci chili
archos vocant mane conuenirent ſalutatum.

Chilon vnus ex ſeptem ſapientibus dicunt greci labium.

Chilos labrum. Inde chilones: qui labra improbiora habent.
Vide in dictione Chilones.

Chimera cū e: dipth. cuius pͥma corripit̃: latine capella mons
in lycia leonibus ⁊ ſerpētib⁹ īhabitabilis: q̄ ēt flāmā admo-

dũ ętnę in ſicilia emittit e ſũmo vtice. Qđ vtiqꝫ dedit cãm fabulę vt chimera mõſtrũ dicaꝉ tria capita hñs vnum leonis: aliđ chimerę: aliđ dracõis: cuiꝰ capita ignẽ efflãt Lucr. Pꝛĩa leo poſtrẽa draco: media ipſa chimera. Oui. li. vj. me. Quoqꝫ chimera iugo mediis in partibus hircum Pectus ⁊ bꝛaleę caudã ſerpẽtis hẽbat Heſiodus της δλωην τρεις κεφαλ λαμια μευ χαρυτωοιο λεοντος.

Chimerinos pe. coꝛ. vnus ex cęli circulis q̃ capꝛicoꝛnuꝫ contingit i quo cũ ſol eſt: dies bꝛeuiſſimi ſunt ⁊ hyemalis interpꝛetatur. Mar. Si daret autũnꝰ mihi nomẽ opinos eſſeꝫ: Hoꝛrida ſi bꝛumę ſydere chimerinos. Duę ẽt ſũt plagę oꝛbis habitabiles. Quę a nobis habitantur θεριvη. a ſcriptoꝛibus nominaꝉ. Alterã quã incolũt Autuchones chimerine a nobis hyemalis quę ad hauſtũ deflexa hauſtralis quoqꝫ nũcupatur: cum noſtra ſeptentrionibus ſuppoſita ſit.

Chios inſula in ęgeo ſeu pãphilio nonigẽtoꝝ ſtadioꝝ ambitu: in qua naſciꝉ maſtix. Hęc oliꝫ dcã ẽ Etholia Cleobolꝰ chiã appellat a chione nympha. In hac tẽplũ Apollinis Uñ chiꝰ apollo. Et chij in ea habitantes. Et ꝓmontoꝛiũ. Aruiſium: a q̃ aruiſia vina. Et pe. co. hꝫ. Luc. li. viij. Quas a ſine cautes: ⁊ q̃s chios aſperat vndas Sũt q̃ q̈drigeminã chiũ eẽ putent: vt Pꝛĩa ſit Chios inſula. Secũda carie vꝛbs ſub mõte pelleneo. Tertia i Eupoea. Quarta in cherrõneſſo rhodioꝝ iuxta triopiã. A chios ſit chius a. um. pe. ꝑ. Tibul. li. ij. Nec mihi fumoſos veteris ꝓferte phalernos Cõſulis ⁊ chio ſoluite vincla cado. Hęc inſula ꝓtulit memoꝛabiles viros. Ionẽ tragicũ Theopompũ hiſtoꝛicũ ⁊ Theocritum ſophiſtam

Chiragra pe. coꝛ. manuũ doloꝛ χειρ manꝰ αγρια doloꝛ: atrocitas. Mar. Si nil poꝛrigit hęc chiragra eſt. Hic chirager ⁊ chiragricus qui chiragram habet.

Chirogrates pe. co. nomẽ architecti celebꝛis q̃ ab aliquibus dinocrates dici ſolet apud Ply. li. xxxiiij.

Chirographꝰ ⁊ chirographũ manus inſcriptio γραφω ſcribo Chirographa ſunt q̃ nos ꝑſcripſimus i fidẽ alicuius: Aſco. ſcribit chirographa dici in q̃bꝰ tm̃ q̃ geſta ſunt ſcribi ſolent In ſyngraphis ẽt ꝯtra fidẽ veritatis pactõ venit: ⁊ non numerata quoqꝫ pecunia. aut non integre numerata ꝓ tparia voluntate hoĩum ſcribi ſolet Iuue. Uana ſupuacui dicunt chirographa ligni. Hic chirographariꝰ a iureconſultis ponitur ꝓ eo q̃ ſuo chirographo ſcribit ſe debitoꝛem ĩ codice.

Chirodita tunica pꝛolixa vltra bꝛachia manus operiens.

Chiromantia manibus diuinatio vομαω enim moueo cum quadam arte vel μαντεια και χειρ.

Chironomia manuũ motꝰ. Quint. legẽ geſtus iterp̃taꝉ. Chironomia a χειρ manus ⁊ vομος lex. Sũt enĩ motꝰ q̃dã p̃ſcripti q̃bꝰ ſaltãtes manibus vtunꝉ. Qđ poſitũ i grecoꝝ vſu fuit. Apud Roma. aũt integris adhuc vꝛbis moꝛibus in ſolo theatro exercebaꝉ ⁊ maxime pyrrhichia ſaltatio. Chironomus ⁊ Chironomontis. q̃ manibus geſticulaꝉ ⁊ ludit. Uñ ⁊ ꝓ ſtructoꝛe poniꝉ a Iuu. q̃ lege q̃dã manuũ diuidit aues et cętera eſculẽta cũ inquit. ſpectas chironomanta volanti.

Chirotheca manuũ vagina q̃ ẽt manica dici ſolet. Ci. in phil. Solet enim cito ipſe accipere manicas nec diutius obſidionis metum ſuſtinere.

Chiroteſia manuum impoſitio.

Chirurgia manuũ opatio εργια enĩ opatio dꝛ quaſi manuuꝫ opus eo ꝙ manibus hęc ars exerceatur. Hinc chirurgus et chirurgicus medicus vulnerarius. Mar. Chirurgus fuerat nunc eſt veſpilo diaulus.

Chirogylius echinnus terreſtris vt eſt apud Leuiticũ cap. xi.

Chirõ nomẽ medici p̃ſtantis a cuius noĩe hęrba quoqꝫ dicta ẽ cẽtaurea ⁊ chironiũ vulcus qđ maxĩe fit in pedibus ⁊ cruribꝰ hñs duas oꝛas callẽtes tumẽteſqꝫ doloꝛe modico. Dictũ ceu chirõis operã deſideret. Fuit hic chiron cẽtaurus ⁊ achillis magiſter. Saturni ⁊ phyllirę filiꝰ Oceani filię dimidiꝰ hõ: reliq̃ pte equꝰ q̃ a matre phyllirides ẽ dictꝰ. Hic vniuerſos ſuę ętatis hoĩes bonitate ⁊ iuſtitia ſupauit. Nauigauit cũ argonautis quoꝝ medicus fuit. Medicinã ⁊ hęrbarũ vires inuenit. Medicinam Eſculapius: citharam achilles: aſtrologiã hercules ab eo didicerũt. Tãdẽ deoꝝ miſeratiõe cũ ex vulnere obijſſet relatꝰ ẽ ad aſtra ⁊ ſagittariũ ꝯſtituit.

Chlamys ydis. pꝛopꝛie veſtis militaris pallio pene aduerſa cũ bꝛeuioꝛ multo ac ſtrictioꝛ ſit. Plau. Puer cape chlamydẽ ⁊ da palliũ. Idẽ ad oꝛnatũ militis ait opus eẽ chlamyde machera ⁊ petaſo. ſilr. Iul. Pollux. de ꝓpꝛietate vocabuloꝝ inter apparatꝰ militares numerat chlamyda. Iurecõſulti vo inter veſtimẽta puerilia numerant chlamydes A clamyde fit chlamydatꝰ q̃ ẽ clamyde indutus. Plau. in Pſeu. Quis hic hõ clamydatus eſt? aut vnde ẽ aut quẽ quęritat? Chlamydula dimi. Idẽ Tu. ſume chlamydulaꝫ. Suidas. χλαμυς vουμας δλευτερος ρομαιωμ βασιλυς ωρεσβιας ισαυρομ Δεξαμενος και το σχημα της φορεσιας αυτωμ καταμαθωμ εξ αυτωμ λαβωμ εφευρε τημ χλαμυδλοσσολημ. Et multa ſubdit

Chlęna genꝰ veſtimẽti: qđ ſup alia poꝛtabaꝉ Poſtea lęne dcã.

Choa nomen eſt menſure.

Cholax nomẽ paraſciti ab aſſentãdo. Eſt enĩ colaceuo aduloꝛ.

Chęnix icis. ⁊ chęnica ę nomen mẽſurę quotiens ſextarius q̈ter aſſumiꝉ. Quidã dicũt eẽ mẽſurã diurnę eſcę. Uñ pythagoꝛeuꝫ ęnigma eſt. Super chenicę non ſedendum: hoc eſt non curandum de craſtino eſſe.

Chondros latine granum thuris dicitur.

Chobar ꝓpꝛium nomen fluminis. Et qꝛ graue interpꝛętaꝉ. Tigrim ⁊ Euphꝛatẽ ⁊ omnia magna ⁊ grauiſſima flumina q̃ i terra caldęoꝛum eſſe perhibentur ſignificat.

Choꝛus vide infra in dictione coꝛus.

Cholera plĩ numero ⁊ cholere moꝛbi gñs eſt p̃cipitis: in quo ⁊ vomitꝰ ⁊ deiectio ſimul fiunt. Uñ cholerici apud Celſum. Accipitur ⁊ pꝛo bile. Lãpꝛidiꝰ. Alexãder inq̃t cęſar iudices qui furtoꝛum fama laboꝛaſſent ſi caſu aliquo videret cõmotione animi ⁊ ſtomacho choleram euomebat.

Choꝛagos latine choꝛeę pꝛinceps: ⁊ expẽſę ſuppeditatoꝛ ⁊ choꝛi conuiuijqꝫ magiſter.

Choꝛaules a choꝛo ⁊ tibijs dicti ſunt q̃ modulãꝉ ad choꝛos vl̃ q̃ i choꝛo fiſtulas inflãt χορος nãqꝫ choꝝ ⁊ tripudiũ ſig̃ ταυλος vo fiſtulã ſeu tibiam q̃ tibijs ad choꝛeas canunt. Apul. Erat q̃dẽ iuuenis ſatis coꝛpulẽtꝰ choꝛaula doctiſſimꝰ Unde apđ nos vſitatũ nomen ꝓ latino auledus Cice. Qui citharędi eẽt non poſſunt auledi fiunt. Et quia gratiſſimi pꝛincipibus choꝛaules quoꝛũ delicię ambꝛoſię choꝛaules ambꝛoſius dixit. Iuuenalis ideſt tibicen gratiſſimus.

Choꝛocithariſte: q̃ choꝛo citharizant: ſicut pſallocithariſtę qui pſallũt. i. canũt ad cithara. Suet. in Dom. Certabatur etiam ⁊ pꝛoſa oꝛatione gręce latineqꝫ ac pꝛęter citharędos choꝛocithariſtę quoqꝫ ⁊ pſallocithariſtę.

Choꝛea pe. indifferenter α χορευω ſalto. Uirg. Pars pedibꝰ plaudũ choꝛeas ⁊ carmina dicunt. Idem. Immemores noſtri feſtas duxere choꝛeas.

Choꝛda latine funis. Nam grecum eſt vt ĩquit Iul. Pol. Coꝛdum vo ſine h aliud ſignificat.

Coꝛiambus pes ex pꝛima ⁊ vltima pꝛoductis duabus medijs bꝛeuibus vt filiolis. Dictꝰ choꝛiambus ꝙ iãbicã deſinentiã hẽat: ⁊ in choꝛis apud veteres celebꝛatiſſimus extiterit.

Choꝛagiũ ĩſtrumentũ apparatuſqꝫ nuptiaꝝ feraliũ q̃dẽ atqꝫ funebꝛiũ. Feſ. Choꝛagiũ eſt ſcenicũ inſtrumentũ quo. ſ. ſcęna inſtruitur ⁊ apparaꝉ: cuiꝰ p̃fectus dꝛ choꝛagꝰ. Plau. in perſa. ωοθεμ. i. vñ oꝛnamẽta ab choꝛago ſumito dare debet. p̃benda ędiles locauere. Et in Tri. ipſa oꝛnamẽta a choꝛago hęc ſũpſit ſuo piculo. Uict. li. v. Poſt ſcęnã poꝛticus ſũt conſtituẽdę vti cũ ĩbꝛes repẽtini ludis iterpellauerint hẽat populus quo ſe recipiat ex theatro choꝛagiaqꝫ laxamentũ habeant ad comparandũ vti ſunt poꝛticus pompeianę.

Choꝛamnei genus quoddam hominũ ſylueſtre in perſia tantę velocitatis vt ceruos compꝛendant curſu.

Choꝛitus pe. pꝛo. arcus techa: aliq̃n ⁊ ſagittarũ: vt inquit Ser. Syri. Paruulus ex humero choꝛytos et aureus arcus: pendenteſqꝫ ſonant aurata lynce pharetrę.

Choꝛtos gramen in cõe ſignificat ſed pꝛęcipue fęnum.

Chreſis latine vſus dicitur. Unde catacreſis abuſio.

Chriſis latine vnctio dr. Un̄ xp̄s vnctus. Ideo aūt nos vnxit: qꝛ lucratores ꝯ diabolū fecit. ⁊ Chriſma vnguentū.

Chryſa ciuitas phrygię. Chryſa inſula Indie quā aureū ſoluꝫ habere proditū eſt. Et chryſa fluuius agri ſyracuſani.

Chryſos cum y dicitur aurum a quo multa deducuntur.

Chryſomalon gręci appellant arietem illum qui vt eſt in fabulis lanam auream habuit.

Chryſolmila ſunt poma aurea quę alio nomine dicuntur Armeniaca ꝙ colorem aureum habeant.

Chryſoceras latine auricornu oppidum eſt quod ad pyzantiū europę latere chalcedoni vt inquit Stra.

Chryſolitus pe.cor. lapis precioſus aureo nitore tranſlucens χρυσος aurum λιθος lapis quaſi aureus lapis. Oui. Per iuga chryſolithi poſiteqꝫ ex ordinę gemmę.

Chryſelectrus: in colorē lutei coloris electri declinans.

Chryſendetum pe.cor. dici poteſt auro ligatum. Mar. Si videre potes miſeri chryſendeta cinnę.

Chryſophis cui videtur aurum ineſſe.

Chriſogonus nomen viri proprium: compoſitum ex χρυσος aurum ⁊ γονη fętum ꝙ aurum vndecunqꝫ pariat Iuuena. Sunt quę chryſogonum cantare vetant.

Chryſolampis lapillus noctu ignei coloris licet die paleſcat.

Chryſoſtomus aureū os ςόμα enim os dicitur ςοματος.

Chryſocola humor: q̄ in aurifodicinis per venas auri defluit ⁊ craſſeſcente humore rigoribus hybernis vſqꝫ in duriciā pumicis indurat̄ q̄ ſubtiliſſimę ꝯtuſa auri picturaꝫ p̄bet. Ply. ſcribit hęc li. xxxiij. Et īfra chryſocollā aurifices ſibi vendicāt ad glutinādū auꝝ. vn̄ ⁊ ip̄a appellata ē. i. auri colla ⁊ glutem. Chryſocollā terrę genus eſſe quidam dicunt quā e macedonia apportari ⁊ illici fodi auctor eſt Uictru.

Chryſoconus: comas aureas habens. Quo noīe dictus apollo a fulgore radiorum: quę comę ſunt ſolis aureę.

Chriſippus ph̄s aſianus ſtoicorū cū zenone princeps. Hic zenonis diſcipulus fuit actus ſane: vt q̄ multis p̄ceptoribus repugnauerit: ſtatuā habuit athenis in ceramico poſitā. In dialectica clariſſimus fuit. ita vt nō illepide dicerent q̄dā. Si apd̄ deos dialectica habet̄ non temere alia erit q̄ꝫ quę a chryſippo inuēta fuit. Scripſit librorꝫ volumīa ſupra q̄nqꝫ ⁊ ſeptingenta. Ferunt Carneadem ph̄m cyreneum perlectis chryſippi libris ita dixiſſe. Niſi chryſippus eſſet ego non eſſem. Componiturqꝫ hoc nomen ex χρυσος aurum ⁊ ιππος quod ē ęquus quaſi aureus ęquus. Suidas. χρυσιππος απολλωνι δου πολευς η ταρσευς φιλοσοφος μαθητης κλεανθους καθηγησαμενος της ςωικης σχολης μετα κλεανθην.

Chryſopaſſus lapis auro aſperſus πασσω enim ſpargo ſig̃t.

Chryſopraſus pe.cor. lapis auro admixtus ⁊ porri viriditateꝫ habens. Nā πρασον ſig̃t porrū. Un̄ ⁊ praſinus ꝑ vir di.

Chryſoaſpidę appellati ſūt milites a clypeis auro cęlatis.

Chryſes nomē propriū vatis Iunonis. Chryſę v̊o vrbes multę vocantur. Chryſeis fuit chryſę ſacerdotis filia quę a grę cis rapta in prędę diſtributione Agamēnoni ꝯtigit. Homerus in principio lib. j. iliados res notiſſima eſt.

Chromaticus: qui nulla verecundia colorē mutat: ⁊ magis aduerbium coloratus dici poteſt.

Chronica orꝝ. gn̄is neu. nō chronica cę. vt indocti vſurpant: tēporalia dn̄r ꝑprie annales. Inde chroniſmos. i. tēporalitas a χρονος tp̄s. Synchroniꝰ ꝯtēporaneus. Inuenit̄ ⁊ chronicus ica. cū. Aug. li. iiij. ci. dei. Nā ſicut ſcribūt qui chronicā hiſtoriā ꝓſecuti ſūt. Chronici q̄ de tp̄ibus ſcribūt Ply. li. xxxv. Qd̄ ⁊ ipſius Timagore carmine vetuſto apparet chronicorum errore non dubio. Chronos etiam ſaturnus dictus eſt.

Chronia orum. Saturni feſta erant.

Chytra ⁊ chytron latine olla. Inde chytrapos odis: olla quę pedes habet: quę ⁊ chytrapida ę. dicitur.

C ante J

Cibus ⁊ victus differūt ſm̄ Do. ꝙ cibus ēt delicatus prębetur Uictus in paruis aridiſqꝫ alimonijs eſt ꝯſtitutus. Ter. i an. Lana ac tela victū q̄ritās. Quidā hoc nomen cū y ſcribunt ⁊ a κυβισις q̄ ē pera deducūt eo ꝙ pera cibū feramus.

Cibo. as. cibum inſero. Col. lib. ix. Atqꝫ ea genera quę intra ſepta villę cibantur fere perſecuti ſumus.

Cibarium non ſignificat locum vbi reponuntur cibi ſed ipſuꝫ cibum: vt cibaria miſit eis.

Cibarius. a. um. qd̄ ad cibū ꝑtinet. Et nō ſolū de pane ſordido ſed ēt de alio indigno dr. Cic. lib. i. Tuſ. Cui cū peregrinanti ęgyptū comitibus nō ſecutis cibarius in capſa panis datus eſſet nihil viſum illo pane iucundius. Hier. con. Ioui. Nam cū monachū eſſe ſe iactitet ⁊ poſt ſordidā tunicam ⁊ nudos pedes ⁊ cibariū panē ⁊ aquę potū ad candidā veſtē ⁊ nitidā cutem ad mulſum ⁊ elaboratas carnes ad iura apitij ⁊ paranij ad balneas quoqꝫ ⁊ ficticulas ⁊ popinas ſe conferat.

Cibale quod ad cibum pertinet. Uarro. Eſt enim lac omnium rerum quas cibali cauſa cupimus liquentium maxime alibile. Et id ouillum: inde caprinum.

Cicada dicta eſt quaſi cito cadens. Uiuit enim rore ⁊ cito decido. Cicada ex omnibus quę viuūt ſine ore: eſt pro eo aculeatum quiddam in pectore habet: linguę ſimile quo rorē lambit ⁊ pectus ipſum fiſtuloſum quo vocem emittit.

Cicatrix proprie eſt ſignum vulneris obducti quaſi circa cutē: vel dicta eſt quaſi occęcatrix. Eſt eniꝫ caro calloſa pro cute inducta vbi hiatus vulneris quod iam coiuit fuerat. Unde cicatrico as. pe.cor. quod eſt cicatricem.

Cicer genus leguminis.

Cicercula leguminis gn̄s ſil̄is piſo vt inq̄t Col. induco.

Cicera genus leguminis. Palla. lib. iiij. Cicera ſeritur: quę diſtat a cicercula ſolo colore.

Cichorea ⁊ cichoreū vtroqꝫ mō dr. Hor. lib. i. car. me cichoreę leueſqꝫ malue. Ply. li. xx. Cichoreū refrigerat in cibo ſūptū

Cicina auis nocturna.

Cicindula: ſeu cicindela: genus muſcaꝝ qd̄ noctu lucet ignium mō laterū ⁊ cluniū colore a gręcis lampyris dicta. Quidam noctilucam: alij nitedulam vocant non ante matura pabula aut poſt deſecta conſpicitur: nunc penarum hiatu refulgens nunc compreſſu obumbrata. Ab hac lychnus penſilis quem vulgo lampadem vocāt cicindella appellat̄: quę nocte tota ſeruatur accenſa ⁊ lampyridis inſtar lucet.

Cicones. pe.cor. ppl̄i thracie iuxta hebrū fluuiuꝫ inhabitantes Tibul. Nam ciconum manus aduerſis repulit vndis.

Ciconia auis: q̄ ſerpētibus pullos nutrit. Quo ēt noīe vocat̄ lignū roſtratū: quo e puteis hauriri a q̄ ſolet apud hiſpanos qd̄ ⁊ ciconiū a nōnullis dr. Hiſpani telonē dicūt. Itē ciconia mēſure gn̄s ē. Col. li. iiij. Sꝫ huic opi exigēdo q̄ſi quādā machinā cōmēti maiores nr̄i regulā fabricauerūt in cuiꝰ latere v̊ga ꝓminens ad eā altitudinē qua deprimi ſulcum opꝫ ꝯtingit ſūmā ripe partē. Id genus mēſure ciconiā vocāt ruſtici

Ciconius nomē eius qui brixiam condidit.

Cicum: mēbrana tenuis malorum punicorum.

Cicur pe.pro. aīal quod ex fera factū eſt manſuetū: vt aper ceruus leo ⁊ quicq̄d cicurari. i. manſuefieri pōt. Quod enīa fero diſcretū eſt: id cicur dr. Ci. Alię ſunt ferę alię cicures alię natātes alię volucres. Cicur ingeniū dicitur mite ac māſuetum. Et a cico membrana tenui deriuari videtur. Hinc Uecturij quoqꝫ nobiles nominati ſunt cicuris.

Cicuro. as. māſuefacio verbū vetus qd̄ alio v̊bo dr ex armo.

Cicuta pe.ꝓ. herba venenoſa cauſe viridi ⁊ gemiculato altior ſępe binis cubitis: in cacuminibuſqꝫ ramoſa: folijs coriādri tenuioribus graui odoratu: ſemine aniſo: craſſiōe radice cōcaua nullius vſus. Nā ſemini tantuꝫ ⁊ folijs refrigeratoria vis eſt. Ser. docet cicutā eſſe qd̄ eſt īter canaꝝ nodos. Uirg. Eſt mihi diſparibus ſeptem cōpacta cicutis Fiſtula.

Cieo es. ⁊ cio is. ambo ciui. citum faciunt. Sed cum a cieo es. fit citū pe.cor. A cio v̊o producitur. Ouid. li. ij. me. Nec fruit ſomno vigilantibus excita curis. Idem li. i. de triſ. Accitus totiens in genus omne ioci. Et cieo quidē ſignificat moueo Uirg. Cęlum terrāqꝫ ciebo. Cio v̊o voco ꝑprie: q̄ꝫuis ⁊ pro cōmoueo